

*Nenad Stefanović*

## **PRIKAZ SAVETOVANJA „ZLATIBORSKI DANI PRAVA”**

VI tradicionalno savetovanje „Zlatiborski dani prava“ u organizaciji Pravnog fakulteta nedržavnog Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu, časopisa „PRAVO teorija i praksa“ i Privredne komore Vojvodine održano je na Zlatiboru od 16. do 19. marta 2009. godine u kongresnom centru Čigota uz učešće naučnih radnika, univerzitetskih profesora, sudija visokih sudskih instanci i predstavnika državnih organa i institucija.

Osnovni cilj ovog savetovanja bio je da se u današnjem vremenu dinamičnih promena u pravnom sistemu razmotri i analizira pozitivno pravna regulativa aktuelnih pitanja kao i pitanja vezana za sprovođenje zakona. Savetovanje je bilo koncipirano u tri tematske celine: javna svojina, intelektualna svojina i posebne teme iz pravosuđa, bankarstva i poreskih zakona.

Javna svojina – centralna tema ove celine bilo je izlaganje **Slobodana Ilića** državnog sekretara u Ministarstvu finansija, koji je izneo „Nacrt Zakona o javnoj svojini i drugim imovinskim pravima Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave“ u osnovnim crtama. Nakon njegovog izlaganja usledila je rasprava sa učesnicima skupa koji su izneli niz konstruktivnih predloga vezanih za Nacrt zakona. Ovim zakonom se predviđa devolucija tj. prenošenje imovine sa Republike Srbije na autonomnu pokrajinu i jedinice lokalne samouprave što će takođe otvoriti niz pitanja i problema iz prakse na koja su učesnici pokušali da ukažu izlagaču. Donošenjem ovog zakona prestaće da važi Zakon o sredstvima u svojini Republike Srbije iz 1995. godine.

**Prof. dr Vuksan Lakićević** je izložio rad „*Javna svojina i promene u strukturi svojinskih odnosa*“ koji je napisao u koautorstvu sa **Snežanom Lakićević Stojčić**, državnim sekretarom u Ministarstvu za rad i socijalnu politiku. Autori konstatuju da iako Nacrt Zakona ne sadrži odredbe koje se odnose na privatizaciju javnih preduzeća u velikoj meri unosi promene u osnovni koncept njihove privatizacije sugerišući, pri tom, da bi bilo oportuno doneti celovit zakon o privatizaciji javnih preduzeća u ko bi se izrazile sve specifičnosti vezane za privatizaciju ovog značajnog sektora. Rad ističe prednosti koje bi se postigle usvajanjem „Na-

crta Zakona o javnoj svojini i drugim imovinskim pravima Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave” posebno u pogledu suštinskih promena u položaju javnih preduzeća jer bi se Zakonom uspostavilo pravo svojine javnih preduzeća na imovini i sredstvima koja koriste, čime bi u velikoj meri bio izmenjen njihov pravni položaj.

**Prof. dr Ilija Babić**, dekan Fakulteta za evropske pravno-političke studije iz Sremske Kamenice izložio je rad pod temom „**Zaštita javne svojine**”. Autor je nastojao da sintetičkom, komparativnom i kritičkom analizom ispita rešenja koja nudi Nacrt zakona o javnoj svojini i drugim imovinskim pravima Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave i u tome u dobroj meri i uspeo. Po mišljenju autora: iako matični zakon za ovu oblast, Nacrt Zakona nije na sistematski način uredio sadržinu, predmet i zaštitu javne svojine. Zakon, ukoliko bude usvojen, može izazvati niz problema u praksi pri primeni jer nije usklađen sa zakonima koji regulišu dobra od opšteg interesa i to je po mišljenju autora problem kojim bi zakonodavac trebao da se pozabavi u budućnosti.

**Doc. dr Mirjana Knežević** sa Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu na skupu je ukazala na potrebu donošenja posebnog propisa kojim bi se detaljno regulisalo pitanje privatizacije javnih preduzeća zbog svih nedostataka koje imaju aktuelni zakoni iz ove oblasti: Zakon o privatizaciji, Zakon o javnim preduzećima i Zakon o pravu na besplatne akcije koji ne obuhvata sve kategorije građana. Njen rad pod nazivom „**Privatizacija javnih preduzeća**” na konstruktivan način sugerise koji bi oblik privatizacije javnih preduzeća bio najpovoljniji u Srbiji i zašto.

**Prof. dr Milan Vlatković** sa Pravnog fakulteta Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu izložio je referat pod nazivom „**Imovina i položaj lokalne samouprave**”. Autor na jasan i sažet način, prvo kroz kratak istorijski osvrt (od Zakona o opštinama iz 1866. godine sve do donošenja Zakona o sredstvima u svojini Republike Srbije iz 1995. godine) a zatim i u svetlu Nacrta Zakona o javnoj svojini i drugim imovinskim pravima iznosi oblike u kojima je lokalna samouprava raspolagala svojom imovinom.

**Milica Milanović-Trailović**, sudija Višeg trgovinskog suda u Beogradu. Šta je finansijsko tržište? Šta je berza i kako ona funkcioniše? Ko su subjekti koji mogu da trguju hartijama od vrednosti na berzi i da li u grupu tih subjekata spadaju i Republika Srbija i Narodna banka Srbije? Samo su neka od pitanja čiji se odgovori mogu naći u referatu pod nazivom „**Poslovanje na berzi i sudski sporovi**”. Referat nema samo naučni značaj već i praktičnu primenljivost jer sadrži i četiri primera iz sudske prakse trgovinskih sudova koja ne može da se pohvali raznovrsnošću i čestim susretanjem sa sporovima koji proističu iz berzanskog poslovanja što je posledica početne faze razvoja tržišta kapitala u Srbiji.

**Dr Marijana Dukić-Mijatović**, OTP Banka Srbija. U svom radu pod nazivom „*Osvrt na dinamiku bankarskog sistema Republike Srbije u uslovima globalne recesije*” ukazuje na značaj do sada izvršene harmonizacije domaćeg zakonodavstva, posebno zakonskih normi kojima je regulisan bankarski sistem, sa aktuelnim svetskim standardima postavljenim u oblasti bankarstva, ali i izuzetnog značaja konzervativne politike naše centralne banke, koja je svoje dobre strane ispoljila u današnjim uslovima globalne recesije i Svetske ekonomske krize.

**Doc. dr Aleksandar Grujić**, sa Fakulteta za preduzetni menadžment, Novi Sad. u svom radu pod nazivom: „*Pravni status privremenog zastupnika kapitala kod raskida ugovora o privatizaciji*” ostavlja mnoga pitanja otvorenim od toga kako je i zašto u toku 2008. godine Agencija za privatizaciju raskinula preko 300 Ugovora o prodaji društvenog kapitala jer kupci nisu izmirili preuzete obaveze do pitanja kada će i po kojim kriterijumima se smatrati da je proces privatizacije u Srbiji završen kao i to zašto se iz procesa privatizacije povlači Agencija za privatizaciju a u celu priču, sada, na kraju, uvodi Akcijski fond. Nedostatak pravnih normi kojima bi se regulisalo tako osetljivo pitanje kao što je izbor privremenog zastupnika kapitala kao i zakonskog okvira za njegova prava obaveze i odgovornost ostavljaju dovoljno prostora za mogućnost zlonamernih tumačenja koja ni u kom slučaju ne ulivaju pravnu sigurnost potencijalnim ulagačima inostranog kapitala

**Prof. dr Siniša Ognjanović**, sa Pravnog fakulteta, Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu, podneo je referat pod nazivom: „*Građansko pravna zaštita osiguranih i oštećenih lica – Prilog raspravi o novom Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju Srbije*” i u njemu ukazao na neke novine koje predlaže novi Zakon a koje se kose čak i sa osnovnim ustavnim načelima i principima. Posebna kritika upućena je na račun člana 27. pomenutog Nacrta Zakona koji predviđa da „naknada štete za pretrpljene fizičke bolove, duševne bolove zbog naruženosti i pretrpljeni strah oštećenim licima ne može iznositi više od jedne trećine naknade za umanjenje opšte životne aktivnosti...”. Po toj analogiji povređenom licu ne pripada naknada štete za nastale fizičke bolove i pretrpljeni strah ukoliko ne dođe do umanjenja opšte životne aktivnosti što se kosi sa osnovnim ljudskim pravima i može da ide u korist samo osiguravajućim društvima. Kako autor navodi Nacrt nije ponudio dovoljno kvalitetnih zakonskih odredbi koje bi poboljšale građansko pravnu zaštitu osiguranih i oštećenih lica te predlaže dopunu teksta Nacrta.

Drugi dan savetovanja je započeo izlaganjem **dr Aleksandra Radovanova**, redovnog profesora i šefa Građanskopravne katedre Pravnog fakulteta Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu.

U radu pod nazivom: **„Reforma sudskog sistema u svetlu novih pravosudnih zakona”** dat je istorijski prikaz i analiza razvoja sudskog sistema od Kraljevine Jugoslavije do današnjih dana. Uzimajući u obzir da je krajem decembra 2008.godine Narodna skupština Republike Srbije donela set novih pravosudnih zakona (Zakon o uređenju sudova, Zakon o sudijama, Zakon o visokom savetu sudstva, Zakon o javnom tužilaštvu i Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštva („Službeni glasnik Republike Srbije” br. 116 od 22. 12. 2008. godine) autor na sažet i jasan način prikazuje reformu sudskog sistema i iznosi brojne predloge ali i kritike predstojećoj reformi. Autor ukazuje na intenciju smanjenja broja sudija i postavlja pitanje oportuniteti takvog poteza zakonodavca s obzirom na notornu činjenicu da su sudovi preopterećeni sa brojem predmeta, naročito u većim centrima. Uticaj zakonodavne i izvršne vlasti na sudsku ni ovaj put nije izostao putem izbora sudija u Narodnoj skupštini Republike Srbije na predlog novoformiranog tela (Visoki savet sudstva). Bitna je novina i izbor sudija koji se prvi put biraju sa mandatom od tri godine dok se sudije koji su već birani biraju za stalno od strane Visokog saveta sudstva. Ovo predstavlja bitnu novinu jer je dosada sudije birala isključivo Narodna skupština Republike Srbije a Visoki savet pravosuđa je samo predlagao kandidate. Materijalni položaj sudija je prvi put regulisan konkretno u Zakonu o sudijama što takođe predstavlja pomak ka unapređenju rada sudija. Autor je istakao još neke novine koje se uvode setom pravosudnih zakona kao što su: odgovornost sudija za naknadu štete, vrednovanje rada sudija, uvodi se disciplinska odgovornost sudija što takođe nije bilo predviđeno ranijom zakonskom regulativom. Kao rešenje na neka od postavljenih pitanja u vezi sa ažurnošću i efikasnošću državnog sudstva autor je predložio arbitražu, medijaciju, concilijaciju i druge metode alternativnog rešavanja sporova koji u razvijenijim zemljama omogućavaju državnim sudovima da sudsku funkciju ostvaruju ažurno i kvalitetno.

Zatim se prešlo na teme iz oblasti intelektualne svojine.

**Dr Vladimir Medović** – advokat u Novom Sadu. Drugi dan savetovanja posvećen Intelektualnoj svojini počeo je izlaganjem referata dr Vladimira Medovića: **„Pravo intelektualne svojine u kontekstu sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju”**. Republika Srbija je 29.aprila 2008.godine potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom zajednicom sa osnovnim ciljem podsticanja ekonomske i trgovinske saradnje između ugovornih strana. U tom kontekstu autor je izneo svoje viđenje zaštite prava intelektualne, industrijske i komercijalne svojine u Srbiji danas i ubuduće nakon harmonizacije srpskog prava sa pravnim tekovinama Evropske Zajednice u ovoj oblasti. Proces harmonizacije, istakao je dr Medović, ne bi smeo da bude puko prepisivanje evropskih propisa već njihova koordinacija sa postojećom praksom u zemlja-

ma Evropske zajednice. U suprotnom, iste te odredbe mogle bi postići kontraefekat i postati prepreka protoku roba i usluga kao i razvoju naučne i tehničke saradnje što sigurno nije cilj predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti, zaključio je dr Medović.

**Jelena Borovac**, sudija Vrhovnog suda Srbije. U svom radu pod nazivom: *„Adekvatnost organizacije sudstva za sporove iz oblasti intelektualne svojine”* autorka je pokušala da ukaže na činjenicu da nagli razvoj nauke i progres čovečanstva utiče na to da intelektualna svojina progresivno dobija na značaju i da zakonska regulativa, kako domaća tako i međunarodna, mora da prati taj progres. Na jasan i pregledan način autorka je iznela svoja istraživanja i zaključke u pogledu zastupljenosti sporova iz oblasti intelektualne svojine pred nekim okružnim sudovima u Srbiji kao i pred Vrhovnim sudom Srbije u poslednje tri godine. Kao rezime autorka je iznela konstruktivne predloge ka poboljšanju postojećeg stanja koje vidi u kontinuiranom obrazovanju sudija i sudijskih pomoćnika, u koncentraciji više sudova u jedan nadležan da sudi sporove iz oblasti intelektualne svojine kao i u specijalizaciji sudija što bi sve imalo uticaja na efikasnost sudskog postupka.

**Tanja Vicković**, Pitanje koje gotovo da uopšte nije razmatrano u našoj pravnoj teoriji motivisalo je autorku da napiše rad pod nazivom *„Založno pravo na patentima”*. Praksa u zalaganju prava intelektualne svojine veoma je oskudna a razlog za takvu situaciju može se pronaći u oskudnosti pravne regulative u ovoj oblasti. Pitanje zalaganja prava intelektualne svojine nije regulisano ni jednim propisom izričito već se po analogiji i mišljenju autorke moraju primeniti odredbe Zakona o založnom pravu na pokretnim stvarima. To svakako ne predstavlja dovoljnu građu izvora prava i u budućnosti, sa daljim razvojem intelektualne svojine kao posebne naučne discipline za očekivati je da će se u praksi pojaviti veći broj slučajeva zaloge na patentima te u tom svetlu autorka apeluje na zakonodavce i Zavod za intelektualnu svojinu da nešto više učine u pogledu zakonskog regulisanja ovog pitanja.

**Snežana Novčić**, sudija Višeg trgovinskog suda u Beogradu i **Đorđe Novčić**, advokat. U opširnom radu pod nazivom: *„Industrijska svojina i zaštita pred trgovinskim sudom”* autori su pokušali i u tome i uspeli da prikažu zaštitu prava industrijske svojine kako u parničnom tako i u privredno-kaznenom postupku pred nadležnim trgovinskim sudom. Poseban osvrt učinjen je na analizu Zakona o posebnim ovlašćenjima radi efikasnije zaštite prava intelektualne svojine donetog 2006.godine skraćeno nazvanog ZOPOREZIS („Službeni glasnik RS“ br. 46/06) koji propisuje nadležnost organa državne uprave i organizacija za sprovođenje zakona radi sprečavanja neovlašćenog korišćenja tuđih prava intelektualne svojine.

**Branislava Apostolović**, sudija Vrhovnog suda Srbije. Šta se smatra pronalaskom iz radnog odnosa? Ko ima pravo ekonomskog iskorišćavanja pronalaska nastalog u toku radnog odnosa? U kojim rokovima se ostvaruje zaštita prava pronalaska iz radnog odnosa i koji su sudovi nadležni u slučaju spora? Samo su neka od pitanja na koja je autorka pružila odgovore u radu koji nosi naslov: **„Odnos poslodavca i zaposlenog kod pronalaska”**. Rad takođe sadrži i dragocenu građu koju u sebi nosi dugogodišnja sudska praksa Vrhovnog suda Srbije koja se pretežno odnosi na najspornija pitanja iz ove oblasti: pravo na naknadu, pravo na naknadu štete zbog povrede prava pronalazača i na zastarelost.

**mr Snežana Šarboh**, šef Sektora za patente pri Zavodu za intelektualnu svojinu. Kroz interesantno izlaganje i prezentaciju koja je slikovito prikazala broj podnetih prijava patenata, malih patenata, žigova i dizajna u poslednjih deset godina autorka je koristeći se komparativnom metodom ukazala na neke trendove koji postoje u Srbiji u oblasti prava industrijske svojine, a sve to je na pregledan i koncizan način predstavljeno i u njenom radu pod nazivom: **„Prava industrijske svojine u Srbiji kroz praksu zavoda za intelektualnu svojinu”**.

**Prof. dr Zdravko Petrović**, Sa obzirom da je u Republici Srbiji na snazi Zakon o obligacionim odnosima iz 1978. godine koji predviđa pravo pojedincu da pored uništenog i oštećenog materijalnog dobra pred sudom traži zaštitu i ličnog dobra, slobode, života, tela, časti i ugleda autor je u svetlu zaključaka sa drugih savetovanja, ponudio odgovore na neka pitanja iz oblasti naknade nematerijalne štete aktuelna još od donošenja ZOO u svom referatu: **„Neki problemi naknade nematerijalne štete za pretrpljene fizičke bolove u sudskoj praksi”**. U tekstu su posebno obrađeni svaki od vidova nematerijalne štete, sa primerima iz sudske prakse i prikazom sličnosti i razlika između pojedinih oblika sa prikazom uporednog prava.

Trećeg dana savetovanja izložene su posebne teme sa akcentom na izvršni postupak.

**Slobodan Spasić**, sudija Vrhovnog suda Srbije, u svom radu sa temom **„Sudski penali”** istakao je ulogu sudskih penala kao efikasnog oružja kojim izvršni poverilac može da utiče na dužnika da što pre ispuni svoju nenovčanu obavezu prethodno utvrđenu pravosnažnom sudskom odlukom. Na žalost, institut sudskih penala se ne koristi na način kakva je bila namera zakonodavca. Autor upozorava da se i dalje štiti dužnik a poveriocu se otežava put do efikasnijeg i potpunijeg namirenja nenovčanog potraživanja prema stečajnom dužniku. Čak i onda kada se odrede sudski penali stvaraju dosta problema izvršnom poveriocu. U skladu sa iznetim autor je u radu izneo smernice na temelju kojih bi u budućnosti izvršni sudovi trebali da postupaju.

**Zora Ložanić**, sudija Višeg trgovinskog suda je napisala rad pod nazivom **“Kraći osvrt na izvršenje u trgovinskim i sa trgovinski povezanim stvarima”** u kom pruža jasan prikaz postupka izvršenja u svetlu pozitivno pravnih normi i sudske prakse. Nedostaci i nejasnoće predloga za izvršenje mogu da imaju za posledicu vraćanje predloga stranci radi ispravke ili dopune u kom će se odrediti rok za ponovno podnošenje podneska. Tek ukoliko je predlog za izvršenje dozvoljen i potpun, sud je obavezan da dozvoli predloženo izvršenje. Na koji način će teći dalje postupanje stranaka i suda razlikovaće se u zavisnosti od toga da li je predlog podnet radi izvršenja na osnovu izvršne isprave, verodostojne isprave ili verodostojne isprave u skraćenom postupku, zaključila je autorka ovog teksta.

**Agencija SAD za međunarodni razvoj (USAID)** preko svog predstavnika izložila je prezentaciju pod nazivom **„Profesionalno izvršenje sudskih odluka”**. Baratajući sa alarmantnim statističkim podacima po kojima je npr. Srbija na 23. mestu od 25 zemalja istočne Evrope i centralne Azije po vremenu potrebnom za izvršenje (635 dana) ili prema statističkim izveštajima trgovinskih sudova za II kvartal u 2008. godini, stopa naplate novčanih potraživanja u Srbiji iznosi manje od 5% autor je izneo predloge izlaska iz trenutne situacije najavljujući bolje dane. Naime, Nacrt novog zakona završen je 1. oktobra 2008. godine i po njegovim odredbama problemi sa koji se danas srećemo (prevelik broj predmeta, nedovoljan broj izvršitelja, nedostatak sredstava...) trebali bi da budu prevaziđeni ako izvršimo komparaciju sa zemljama koje su već uvele profesionalni sistem izvršenja (koji bi postojao paralelno sa sudskim izvršenjem). Profesionalne izvršitelje odlikuju određene prednosti kao što su: veća efikasnost, ušteda za državu i pravosuđe, konkurencija i finansijski podsticaji i pomoć za neuke poverioce. Sve ove prednosti doprineće: većem stepenu dobrovoljnog ispunjenja obaveza, jednakim uslovima za sve poverioce, uštedi državnog budžeta i napretku ka Evropskoj uniji kao krajnjem cilju ka kom se Srbija uputila.

**Prof. dr Aleksandar Ignjatović**, dekan Pravnog fakulteta, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu. **„Krivična odgovornost pravnih lica”** kako glasi naslov ovog rada ujedno predstavlja i ukazuje na poseban značaj sa aspekta krivične odgovornosti i krivičnog prava uopšte. Ovom vrstom odgovornosti se odstupa od nekih tradicionalnih shvatanja o odgovornosti, a autor u svom radu prateći ogromne promene i progres koji nisu mimoišli ni oblast krivičnog prava pokušava da objasni jedno od najspornijih pitanja koje je nametnula teorija krivičnog prava: može li pravno lice biti krivično odgovorno. Navodeći da prekršajna i privredno prestupna odgovornost pravnih lica u praksi postoji već skoro četrdeset godina autor iznosi argumente i u prilog krivične odgovornosti pravnih lica potkrepljujući svoje stavove čvrstim argumentima.

**Prof. dr Miroslav Vrhovšek**, profesor emeritus i naučni savetnik i **Veljko Čavić**, diplomirani pravnik, ekspert za poresko pravo. Osnovni cilj na kom se autori zalažu u svom radu pod nazivom: **“Izmene i dopune Zakona o porezima na imovinu i Zakona o akcizama”** jeste izgradnja poreskog sistema zasnovanog na naučnim i stručnim postavkama sa ciljem ostvarenja pravednosti poreskog sistema i njegove podsticajne, a ne destimulativne uloge u odvijanju privrednog i društvenog života. U svetlu aktuelnih izmena Zakona o porezima na imovinu i Zakona o akcizama, autori detaljno objašnjavaju promene koje će nastupiti u našem poreskom sistemu samom činjenicom da su hartije od vrednosti izuzete od oporezivanja kao i činjenicom da se sve dalje ide ka harmonizaciji akcizne politike Republike Srbije sa propisima i standardima Evropske unije

### **Zaključak**

Nakon više od dvadeset izlagača u toku trodnevnog savetovanja čula se opšta konstatacija da je VI tradicionalno savetovanje „Zlatiborski dani prava” uspešno okončano. Na opšte zadovoljstvo kako organizatora tako i izlagača i učesnika izneto je mišljenje da se tokom ovih dana na Zlatiboru moglo čuti mnogo korisnih i konstruktivnih izlaganja i rasprava iz oblasti prava i ekonomije, koji bi mogli predstaviti fundament nekih promena u našem pozitivnom pravu, s obzirom da su na savetovanju učestvovali i predstavnici izvršne i zakonodavne vlasti. U nadi da će se tradicija nastaviti i da će se sledeće godine u prelepom zlatiborskom ambijentu održati i VII savetovanje organizatori su zaključili savetovanje.

Priredio:  
Nenad Stefanović, dipl. pravnik